

Zhrnutie

Národná správa o ľudskom rozvoji Slovenská republika 2000 sa venuje predovšetkým dvom otázkam. Sú šance na ľudský rozvoj na Slovensku rovnaké pre ženy aj mužov? Aký je rozmer chudoby na Slovensku?

Postavenie žien a mužov v spoločnosti je odrazom historického usporiadania rodových vzťahov, ktorého zaužívaným stereotypom je muž – živiteľ rodiny a žena – matka v domácnosti. Na Slovensku majú ženy aj muži zaručené rovnaké ľudské práva. Vzdelávací systém ponúka rovnaké možnosti ženám i mužom. Najväčšie rodové rozdiely sa prejavujú na trhu práce a v zastúpení na spoločensko-politickom živote. Ženy na Slovensku prevažujú v menej ohodnotených odvetviach ekonomiky a zarábajú v priemere tri štvrtiny zárobkov mužov. Účasť žien na rozhodovaní v hospodárstve a politike je, vzhľadom na ich zastúpenie v spoločnosti, nízka. Ženy majú naopak výrazný podiel na neplatennej práci v domácnosti, čím sa stávajú finančne závislé od mužov. Predpokladom rovnosti príležitostí v spoločnosti je demokratizácia rodinných vzťahoch, zvýšenie tolerance voči iným formám životného štýlu a výchova mladej generácie v duchu rodovej rovnosti. Dimenziou rodových vzťahov na Slovensku sa zaoberá druhá časť správy.

Pojem chudoba nie je v slovenskej legislatíve definovaný, avšak fenomén chudoby je v krajine prítomný v rôznych podobách. V hmotnej núdzi, ktorá je zrkadlom slovenskej chudoby, sa nachádza približne 11% obyvateľstva. Chudoba najviac postihuje dlhodobo nezamestnaných ľudí, ktorých vylúčenie z trhu práce často vyplýva z nízkej úrovne vzdelania. Medzi skupiny najviac ohrozené chudobou patria starí ľudia, deti, neúplné a mnohohetné rodiny. V dôsledku nižších priemerných zárobkov a dôchodkov postihuje chudoba vo väčšej miere ženy ako mužov. Typické znaky chudoby na Slovensku – nízke vzdelanie, vysoká nezamestnanosť, závislosť na sociálnej pomoci štátu – sa najvýraznejšie prejavujú u rómskeho obyvateľstva, ktorého veľká časť žije v biede. Riešenie chudoby vyžaduje dôraz na odstránenie príčin vedúcich ku vzniku a šíreniu chudoby, ako aj fungujúcu sociálnu sieť pre chudobou ohrozené skupiny obyvateľstva. Najúčinnějšíou prevenciou proti chudobe je vzdelanie, ktoré rozširuje možnosti uplatnenia sa na trhu práce a spravidla je predpokladom vyšších príjmov. Opatrenia podporujúce rast zamestnanosti a adresnosť sociálneho systému majú pozitívny vplyv na zníženie rozmeru chudoby na Slovensku. Analýza chudoby a sociálnej exklúzie je náplňou tretej časti predkladanej publikácie.

Správa vo svojej prvej časti analyzuje vývoj v kľúčových oblastiach života na Slovensku za uplynulý rok. Upozorňuje, že predpokladom dlhodobého rozvoja kvality života je politická stabilita a demokratické mechanizmy vo fungovaní politických zoskupení. Zlepšenie zahraničnopolitického imidžu krajiny sa prejavilo pozvaním Slovenska do OECD. Dynamika ekonomických reforiem sa s rastúcim napätím medzi vládnymi stranami spomalila. Vzdelávaciemu systému chýba prepojenie s trhom práce a školstvo napriek strategickému významu zápasí s pretrvávajúcou finančnou a koncepciou krízou. Hlavnými znakmi demografického vývoja je pokračujúce starnutie obyvateľstva a rastúci podiel žien v starších vekových skupinách. Pozitívnym trendom je výrazné zníženie potratovosti. Očakávaná dĺžka života sa mierne predĺžila u žien i mužov, rozdiel vo veku dožitia sa pohybuje okolo 8 rokov v prospech žien.

Rôzne aspekty merania ľudského rozvoja sú predmetom štvrtej časti národnej správy. Kvalita života vzniká kombináciou merateľných a abstraktných hodnôt života, ktoré majú nespočetné množstvo podôb. Výpočet indexu ľudského rozvoja a indexov hodnotiacich rodovú rovnosť vychádzajú z posledných dostupných štatistických údajov. Začlenenie nových progresívnych indikátorov do kalkulácie ľudského rozvoja by podstatne zvýšilo hodnotu týchto ukazovateľov kvality života.

V záverečnej časti sa nachádzajú odporúčania na zlepšenie podmienok ľudského rozvoja na Slovensku s dôrazom na posilnenie rodovo spravodlivej spoločnosti a riešenie chudoby. Štatistická príloha obsahuje časové rady a aktuálne údaje z oblastí ovplyvňujúcich charakter ľudského rozvoja v Slovenskej republike.